

IL HABIB

Johroġ cull nhar ta hamis, barra minn hamis ix-Xirca u Labsi.—L'imsieħbin ta Malta u Għaūdex jisūielhom, bil Posta b'collox, tliet xelini fis-sena, li jistghu jithallsu xelin cull erba' xhur, bil-kuddiem. Ta Barra, jisūielhom xelin actar fis-sena u jahtieg ihallsu għall'inkas bis-sitt xhur fuk.—Min ma javżax xahar kabel tagħlaklu is-sena, jirtabat għal oħra.—Ebda chitba li tasal f'idejn id-Direttur ma tarġa tirtadd l'ura.

Imzeūiak b'cull xorta ta daūl, ta tagħlim, ta ahbarijet u ta mogħdija taż-żmien: imma dejjem nisrani u *habib tal-kalb*.

Proprietarju: il *Cumitat tal Għakda tal Apostolat tat-Talb*, li kankal u sejjer imexxi dan il kari tajjeb, għall gid tal Maltin.

Direttur: is-Sur Ġużè Muscat-Azzopardi (strada santa Lucija, numru 89.)

Amministratur: is-Sur Dūardu Galea (str. Cristoforu, numru 174).

Stamperija: *G. Muscat* (strada sant'Orsla, numru 213).

L'EUUEL SENA.

IL HAMIS, 29 TA FRAR, 1912.

NRU. 5.

Inbiereu b'kalbna collha il HABIB, gazetta bil Malti, u nirricmandawh lir-Reverendi Cappillani, biex ixerrduh kalb l'insara tal Parrocci taħhom, ghax nistenneu minnu gid cbir.

Mil Belt, fid-19 ta Jannar, 1912.

† P. ARCISKOF U ISKOF.

Akraū

Actarx li xi uħud mill'imsieħbin u mil karrejja tagħna din il hames harġa ma isibuhix imzeūūka bħall'erbgħa ta kabilha: imma għalina niżnuha l'actar ūahda tal fejda u tal bżonn fosthom collha. Ghedna il gimgha l'ohra li ir-REGULAMENTI TAX-XIRCA CATTOLICA huma il *pedament tax-xogħol collu tagħna għalcom*: u dan hu biż-żejjed biex ma nistmerrux li nimleū biċċa cbira minn din il harġa tal *Habib* bihom. Akraū, mela, tajjeb daūn ir-Regulamenti u arġghu akraūhom, biex tibdeū tifhmu fejn aħna sejjrin bi hsiebna. Aħna irridu inkanklu tas-seū il gid tan-nies tas-snajja, tal haddiema u tal fokra. U mhux bil eliem u bit-tixūix: imma bil għakal u bil għajnuna tan-nies ittajjba, li, f' hajjet Alla l'imbierer, f'din il Ġzira ta San Paūl, huma bosta.

Dan hu l'eūūtel pass li sejjrin natu: imma għal urajh għandna oħrajn mhejjija. Akraū:—

S. GIUSEPP

jeū

XIRCA CATTOLICA

BEJN IL HADDIEMA U TAS-SNAJJA

Għall għajnuna ta bejniethom.

imūakkfa mil Cumitat tal Appostolat tat-Talb.

I.

X'in hi din ix-Xirca u għal fejn hi.

Art. 1. Din ix-Xirca l'actar giet imūakkfa sabiex iżzom dejjem sħiha u kaūūijja il Fidi Cattolica u il hajja tajjba, bejn il haddiema u in-nies tas-snajja; sabiex tisūa lill mictubin sħiha u lil l'uliedhom fit-tagħlim, tghin is-soci fil mard u fid-disgrazzi li jistghu jinkalghu fix-xogħol u imħabba il kagħad, meta daūn icollhom imantnu familja cbira.

Art. 2. F'din ix-Xirca jinsabu zeūġ xorta ta soci; daūc, li barra milli ihallsu u jagħmlu dac collu li jinsab f'dan l'Istatut, għandhom sehem mil vantaġġi collha li tati ix-Xirca (*soci effettivi partecipanti*); u daūc, li bil għamil, taħhom u bil hlas jisūeū biex dejjem ixerrdu u icabbru ix-Xirca. Daūn

ma għandhomx sehem mil vantaġġi li hi tati, (*soci effettivi contribuenti*.)

Art. 3. Daūn is-soci contribuenti, jec katt jiftakru, jistghu ighaddu mas-soci partecipanti, billi jagħmlu dac collu li ighid dan l'Istatut.

Art. 4. Cull min jinchiteb f'din ix-Xirca ma jistax jerħiha kabel sena. Is-sena tidba mil l'eūūtel ta Jannar sal aħhar ta Dicembru. Għalhecc min jinchiteb ma tul is-sena għandu ihallas ucoll ix-xhur li icunu għaddeū mill'eūūtel ta Jannar.

Art. 5. Cull imsieħeb dac in-nhar li jidhol fix-Xirca ihallas xelin; u cull gimgha imbagħad tliet soldi, biex icun jista icollu il għainuniet chemm fil mard chif ucoll fid-disgrazzi ta tuk ix-xogħol u fil kagħad.

Art. 6. Ix-Xirca hi il Belt.

Art. 7. Fid-Dar tax-Xirca icun hemm ucoll cmamar għall kari u biex ūiehed ighaddi iż-żmien għall'imsieħbin, teatrini, konferenzi, religjusi u soċjali, cinematogrfi xierka u jec jista icun schejjel ta bilejl ma tul il gimgha u schejjel tal Hadd ucoll.

II.

Tregija tax-Xirca.

Art. 8. Ix-Xirca collha chemm hi tinsab f'idejn il Cumitat tal Appostolat tat-Talb u dan iregiha. Dan għandu ifttex li collox isir chif ighid l'Istatut u fejn ma jistax jiftihem, għandu is-setgħa li ifissru u jicċarrah. L'imsieħbin collha, għandhom jokoghdu għal dac li ighid il Cumitat.

Art. 9. Is-seduti tal Cumitat li ma icunx fihom għall'inkas hamsa min-nies ma jisūeū xejn.

Art. 10. Il Cumitat għandu is-setgħa jati ordnijet fuk hūejjē li minnhom ma jithadditx l'Istatut. Daūn l'ordnijet għandhom jigu obduti xejn inkas minn dan l'Istatut.

Art. 11. Meta tkum xi tmerija jeū glieda bejn l'imsieħbin fix-Xirca, il Cumitat għandu jaktahha. U jec xi hadd jonkos minn ūiehed mill'artikli ta dan l'Istatut, jeū mill'ordnijet li icunu harġu mil Cumitat, imsemmijin kabel, il Cumitat jati dic il piena li jidhirlu.

Art. 12. Hadd ma jista ihassar jeū iseūūi id-decisionijet tal Cumitat. U jec xi hadd mill'imsieħbin fix-Xirca ma jokghod xgħalihom, ma icollux x'jaksam iżjed max-Xirca u hecc jitlef id-drittijet collha tiegħu.

III.

Fuk il President.

Art. 13. Dan għandu jagħmel chemm jista biex igib il kuddiem ix-Xirca u li din turi fil haddiema, fin-nies tas-snajja u fl'imsieħbin collha, il gid li hi tista tagħmel. Għandu ifttex ucoll li cullhadd josserva cull ma jinsab f'dan l'Istatut.

Art. 14. Il lakgħat generali chif ucoll tal

Cumitat għandhom isiru bl'ordni tal President jeū, meta jonkos hu, bl'ordni tal Vici-President. Meta il voti icunu daks in-seū, jaktahha il President.

Art. 15. Meta hi harġa tal għaġla, il President, jeū min jagħmel f'locu, mingħajr ma javza il Cumitat, jista jati daūc l'ordnijet li jidhirlu għandhom jisūeū għall gid u l'għe ta-Circlu. Cullhadd għandu jobdi fil hin daūn l'ordnijet, inlele jithecca. Il President għandu ucoll is-setgħa li jissospendi għal tliet ti jem mi-Circlu cull imsieħeb tax-Xirca, sa chemm jingabar il Cumitat. Dac li icun suspis, jec jidhirlu li ma hakkux, dac il hin għandu jobdi u imbagħad jista jappellagħand il Cumitat, żmien tliet ti jem.

IV.

Fuk is-Segretarju

Art. 16. Is-Segretariju jieħu l'ordnijet biss minn għand il President, jeū minn għand min jagħmel f'locu. Hu għandu inizzel u iżomm fi ctieb għalih cull ma isir fis-seduti tal Cumitat, chif ucoll generali.

Art. 17. Hu għandu iżomm ir-Registru tal imsieħbin u l'Archivju tax-Xirca, johroġ l'avvisi għas-seduti u jagħmel cull ma ighidlu il President.

Art. 18. Għandu jagħmel rapport fejn juri x'għamlet ix-Xirca u chemm sussidji harget lill'imsieħbin ma tul is-sena. Dan ir-rapport għandu jinkara, biex jigi irregistrat, f'seduta generali. Għandu ucoll iżomm copia tal ittri collha, u l'ittri li jinbagħtu mix-Xirca għandhom icunu iffirmati minnu, l'ittri għax-Xirca għandhom jinbagħtu lillu.

V.

Fuk il-Tesorier.

Art. 19. Il caxxa tax-Xirca hi f'dejn it-Tesorier, li cull xahar għandu juri lill Cumitat f'hiex tinsab. Hu għandu jagħmel il Culletturi biex jigbru u is-sorveljaturi; u daūna collha jibdeū jahdmu malli jigu icconfermati mil Cumitat. Il Culletturi u is-Sorveljaturi flimkien mat-Tesorier cap taħhom għandhom f'idejhom l'amministrazioni tax-Xirca, u għalhecc insejħhulhom Cumissioni Amministrativa, li tista tagħmel regulamenti biex jingabar il hlas ta cull gimgha tal imsieħbin, u biex ic-Circlu icollu id-drittijet tiegħu fuk il logħob li jista isir scond l'Istatut.

Art. 20. Din il Cumissioni Amministrativa għandha thallas u toħroġ il għajnuniet iffirmati mis-Segretarju jeū minn ta f'locu, u thallas ucoll l'ordnijet colla li icunu iffirmati mil President u mis-Segretarju.

Art. 21. Fl'aħhar ta cull xahar, it-Tesorier għandu ikiegħed fil Banco di Risparmio (*Caxxa għat-tifdi*) tal Cumitat tal Appostolat tat-Talb il fdal li icollu f'dejh, jec icollu. Hu jista jisbanca mil Caxxa li semmejna

chemm icollu b'zonn biex jista imexxi. Dan li sbancar ma jistax isir minghajr l'ordni tal President bil mictub. Fl'ahhar ta cull xahar, imbaghad, ghandu jati lis-Segretarju l'ismijet ta min icun l'ura fil hlas.

Art. 22. Fl'ahhar ta cull sena, flimchien mal Cumissioni Amministrativa, ghandu jaghmel il contijet u jurihom lir-Revizuri biex ighadduomlu. Daun ir-Revizuri jint-ghazlu cull sena mil Cumitat. Il contijet mgghoddija jigu stampati fil gurnali.

Art. 23. Meta daun il contijet jigu mgghoddija, it-Tesorier ghandu icollu il persaldu mil Cumitat, bil firma tal President.

VI.

Fuk id-Dhul tal Imsiehbun.

Art. 24. Min ghandu inkas minn tmintax il sena u izjed minn hamsa u erbgħin ma jistax jissieheb fix-Xirca għall ghajnuniet taħha.

Art. 25. Cull min jitlob li jinchiteb fix-Xirca biex icollu sehem mil ghainuniet li hi tati, ghandu jati ismu, cunjomu u x'jagħmel u icollu mn'idejn it-tabib li hu b'saħħtu.

Art. 26. Ma jistax jinchiteb fix-Xirca min hu ta condotta hażina u b'hecc miżmum mill'ohrajn, jeū min uehel il habs għal xi delitt li bih tilef giehu kuddiem in-nies, jeū min hu mgħoti ghax-xorb, jeū min jinsab mictub f'xi xirca mishuta mil Cnisja.

Art. 27. Icu nimsieheb fix-Xirca dac li ūara li jigi imressak minn uehed mill'imsiehbun, igib fil votazioni segrieta tal Cumitat uehed izjed min-nofs tal voti.

VII.

Fuk il ghajnuniet.

Art. 28. Is-soci partecipanti jecce jakghu morda jistghu icollhom xelin u nofs cull jum u icollhom ucoll it-tabib u il medicini b'xejn.

Art. 29. Il marda, biex uehed jakla il ghajnuniet, ghandha tcun kaūūija u mhux ta zmien tūil. Il mard hażin u il mard li jigi mħabba ix-xorb, jeū il feriti li uehed jakla fi għied imkankal minnu, ma jisueūx biex jatuh il ghajnuniet imsemmijin fl'articlu ta kabel.

Art. 30. Min jibka l'ura fil hlas ta cull gimgha, bħalma jinsab imfisser fl'articlu 5 ta dan l'Istatut, ma jista icollu l'ebda jedd għas-sussidji imsemmijin fl'articlu 28. Biex uehed jitlef daun is-sussidji bħalma huma imsemmijin fl'articlu 28 ta dan l'Istatut, biz-zejjed li ma ihallasx il gimgha tieghu għal tliet gimghat ūara xulxin.

Art. 31. Daun is-sussidji fil mard ma jistghux jintagħtaū ictar minn xahrejn. Jecce imbaghad it-tabib tax-Xirca jidhirlu li il marid ghandu b'zonn ta daun is-sussidji għal xahrejn oħra, il marid jista icollu id-dritt għalihom.

Art. 32. L'ebda imsieheb fix-Xirca ma jista jitlob daun is-sussidji hliet ūara erba ti jem li hu icun ilu kieghed imħabba fil mard. It-talba tieghu ghandha tcun mgghoddija mit-tabib tax-Xirca.

Art. 33. Ebda imsieheb tax-Xirca ma jista jibda icollu daun is-sussidji imsemmijin fl'articlu 28 kabel ma tcun ghaddiet sena mindu issieheb fix-Xirca.

Art. 34. Dauc l'imsiehbun, li icorru fuk ix-xogħol u li imħabba f'hecc ma jistghux jaħdmu izjed, jista icollhom, jecce il Cumitat jidhirlu, il ghajnunja mhux izjed minn lira fix-xahar tul sena. Din il ghajnunja tista tiggedded għal zmien iehor jecce icun hemm b'zonn.

Art. 35. Il Cumitat, jecce jidhirlu li icun seūūa, jista johrog lill'imsiehbun fix-Xirca kieghdin bla htija taħhom, u li ghandhom familja cbira, xi haġa fix-xahar, mhux ta izjed minn lira, u mhux għal izjed ucoll minn tliet xhur. Jecce imbaghad il cas jitlob izjed,

hu f'idejn il Cumitat li izid is-somma u itaūūal dan iz-zmien.

Art. 36. Meta xi sieheb imut, u ihalli urajh familja cbira u fkira, din jista icollha il ghajnunja, mhux ta izjed minn sitt liri, chemm il darba l'imsieheb icun ilu mictub fix-xirca għall'inkas santejn. Jecce imbaghad dan l'imsieheb icun għazeb, imma ihalli urajh min jigi minnu fil krib u li chien f'hajjtu miżmum minnu, dan jista icollu il ghajnunja mhux ta izjed minn tliet liri.

Art. 37. Biex il familja tista tissejjah cbira għal dac li jitlob dan l'Istatut, ma ghandhiex tcun ta nkas minn hames t'irueh.

Art. 38. Ūara il meut ta cull imsieheb fix-Xirca, jitkaddsu sitt kuddisiet għal ruhu. L'imsiehbun, jecce jistghu, ghandhom jidhru fl'accompanjament.

VIII.

Fuk il lakghat.

Art. 39. Il lakghat tax-Xirca u tal Cumitat, jecce ma jigux miġburin bħalma ighid dan l'Istatut, ma ighoddu xejn.

Art. 40. Il lakghat tax-Xirca (*general*) ghandhom icunu avzati mil President erba' ti jem kabel il gurnata tal lakgha. b'avvis imūaħhal fi-Circlu, jecce il haġa ma tcunx tal għaġla. Il cap ta daun is-Seduti hu dejjem il President, jeū jecce jonkos hu il Vici-President, jeū Ufficjal iehor jeū Membru tal Cumitat magħżul minn dauc li icunu hemm. L'ebda lakgha ma tghodd jecce ma icunx fiha mill'ankas 25 ruh. Daun il lakghat ghandhom jingabru mil President cull xahar, biex uehed jara chif in hi miexja ix-Xirca, u jara ucoll x'jista isir biex tigi il kuddiem dejjem izjed, biex tagħmel dac il gid li għalih hi għiet imūakkfa.

Art. 41. Fil lakgha tax-Xirca (*general*) jecce tinkala xi tmerija, il President ghandu jakta il qüestionijet collha; u min ma jokghodx għal chelma tieghu, icun minnu sospis dac il hin, għal zmien mhux itūal minn tliet xhur.

Art. 42. Il lakghat tal Cumitat ghandhom jtlakkghu għall'ankas darba fix-xahar.

IX.

Fuk il pieni.

Art. 43. Cull min jagħmel xi haġa contra xi uehed mill'articli ta dan l'Istatut jista icollu daun il pieni:

Art. 44. Is-sospensioni mi-Circlu għal xi zmien, it-tcheccija mix-Xirca, jecce in-nukkas icun cbir.

Art. 45. Cull min jigi sospis għal actar minn sitt xhur, f'dan iz-zmien ma jistax icollu ghajnuniet fil mard jeū fil kaghad, bħalma insibuhom imsemmijin fl'articli 28, 34 u 35. Min icun imchecci, imbaghad icun miżmum bħallchiecu katt ma chien fix-Xirca.

Art. 46. Cull min jigi cżat li għamel xi nukkas contra xi uehed mill'articli ta dan l'Istatut, jeū xi distorbju fi-Circlu, jeū li ghajjar il xi hadd minn šhabu, ghandu il jedd jidher kuddiem il Cumitat, biex jid-defendi-ruhu.

X.

Disposizionijet generali.

Art. 47. Ma jistax isir loġhob tas-sugrar jeū għal somom cbar, biss jista isir xi loġhob għal biex jitkatta iz-zmien, bħalma huma il biljard u il carti, mhux għal izjed minn sold.

Art. 48. Ma ghandux jinstama dagħa, discors faħxi u contra in-nies jeū ir-Religjon, u inkas tmerija fuk il pulitca. Hadd ma jista imexxi carti li icun fihom xi haġa contra l'Autorità.

Art. 49. Hadd ma jista johrog barra mi-Circlu cotba, gurnali u hūejjeg oħra tax-Xirca.

Art. 50. Il Cumitat jagħzel it-robbja u li Spiżeriji għall'imsiehbun fix-Xirca.

Art. 51. Il Cumitat jilka bil kalb cotba, flus u hūejjeg oħra li jistghu jisueū lix-Xirca.

XI.

Fuk id-Direttur Spirituali.

Art. 52. Dan hu id-Direttur djocesani tal Appostolat tat-Talb. Ghandu is-setgħa li jagħzel Kassisin oħrajn biex ighinuū, basta li daun jigu icconfermati mill'Iskof.

Art. 53. Hu ghandu jiehu hsieb li l'imsiehbun collha fix-Xirca jilhku id-dmirijet tar-Religjon u li igibu ruhhom cullimchien ta veri insara cattolici.

Art. 54. Għall habta tal Ghid, ghandu jiehu hsieb li jagħlilhom l'Esercizzi, jeū hu jeū hadd iehor.

Art. 55. Ghandu ucoll jiehu hsieb tal imsiehbun morda, jagħmlilhom il kalb u isabbarhom fid-duejjak taħhom u jecce icun hemm b'zonn jassistihom ūakt il meut.

Art. 56. Hu ghandu izur spiss i-Circlu, biex jindocra li collox isir seūūa u scond l'onesta. Ghandu ucoll jagħmel xi Conferenzi u tagħlim religjus lill'imsiehbun. Hu ghandu il jedd jidher fis-seduti tal Cumitat u il post tieghu jigi ūara dac tal President.

Mghoddija mil Cumitat,
fit-12 ta Dicembru, 1911.

A. LANZON,
President.

WALTER AGIUS,
Segretarju.

Chitbulna :

I.

«Sur Direttur,

«Il Colera, f'hajjet Alla, telket għal-collox. U il Gvern nehha l'ordnijet li chien ta għall gid tal Poplu. Hlisna bi tbeżbiża cchejena!

«Imm'issa nixtieq naf haġ'oħra, jecce jogh-gboc. L'imxija tar-ràbja tal clieb għadha tis-hak fukna minghajr hadd ma jaf xejn?... Ghax jen, biex ngħidlec is-seūūa, ili ix-xhur il cbar ma nisma li chien haun cas! U fi gżira bħal din, daks holka, ma jigrix fatt hecc icreh, li ma icunx jaf bih cull-hadd! Mela, ngħid jena—u nahseb li m'inhieq ngħid hażin!—jecce, niżzu-hajr l'Alla, l'imxija tar-ràbja tal clieb inkatgħet ucoll, ghax ma jit-nehhiex l'ordni tas-sarima, bħalma tnehheū dauc l'ordnijet l'ohrajn?... Jecce għad haun xi tingis tar-ràbja, ma għandna x'ngħidu xejn. Is-saħħa tan-nies fuk collox. Imma bla b'zonn, dac li icun ghax ghandu tibka kalbu ittaktak li, jecce johroglu il chelb bla sarima, il Pulizija tiehodulu jeū tharrcu u icollu jitle il-Korti? Li stess clieb, bla b'zonn, ghax ghandhom jibkghu maħkurin?... Is-sarima, fl'ahhar mill'ahhar, mohkrija għalihom. U chif in huma l'ordnijet tal Gvernatur, inkas marbutin ma jistghu johorqu fit-triek minghajrha.

«Imbagħd, din is-sarima jeū hemm b'zonnha jeū m'hemmx: u il clieb, tal cbarat jeū tal baxxi, kuddiem il Ligi collha xorta ūahda. Din haġa cara, ghax jecce haun il mard tar-ràbja, jistghu jieħduh il clieb tal cbarat ucoll. Mela, għaliex jidhru fi-torok tal Belt clieb tal cbarat mexjin ūara sjeđhom jeū mal camrieri taħhom bla sarima u maħlulin? Dan igib it-tgħemghim u il hsiebi-jet hżiena! Igib in-nukkas tal kima lejn il Hakk... ma nafx chif irrid ngħid!

«Sur Direttur, haun issib ismi, biex inti tcun taf min jen: imma nitloboc m'x-xandru.

«Collni tiegħec

.....»

II.

Sur Direttur,

Nitolboc li tippublicali daun il ftit versi u tal favur niringrazziac bil kuddiem.

Dil gimgha, giè f'idejja «Il Habib» tat-8 ta dan li ahna fih, u fost hùejjeg ohra ta fejda cbira li sibt fih, krajt dic il bièca ta «Malta u Milede.»

Ma nokghodx nghidlec li jiddispiacini hafna meta nara li haun bosta barranin guappi, ighiru mix-xorti cbira li messet ilna Maltin, bil migja miraculosa ta li Mkaddes Paulu, u din hi hağa li ma jista imeriha hadd; u xejn ma jaghmlu hazin il Maltin li ikumu b'hilithom collha ghal xi tiehed chiesah, li irid jiehdiha dac li il Providenza riedet li isir f'pajizna. U di' l bièca hi maktugha mil Papa Benedettu Erbatax, meta fl'anticament chienu xi chittieba dehrilhom li jafu collox, u riedu ghal fini ta rashom, ibiddu Malta f'Milede.

Ghaliex ghandcom tcunu tafu li m'hix din l' euuel darba, u l' ankas dan l' Iskof Palunko biss, li kanklu di' l quistjoni, izda bosta drabi, u hafna nies cbar, bhalma huma l' Imperatur Costantinu Profirogenito fis-seclu ghaxra; Matteo Beroaldo; Padre Ignazio Giorgi, il famus benedittin; l' Abati Ladvoat; il Canonic Vosgien; Stefano Sciugliaga u ohrajn. U il Papa, biex isichet ilsien cullhadd, u biex jakta l'abbuzi fuk it-tisir tal Atti tal Appostli, u biex tittrijonfa il verita, u il ghaliex hi hağa sgura li il grajja tan-naufrajju grat haun, kal u icconferma li *In-Naufrajju tal Appostlu San Paul sar f' Malta* li hi il gzira ghaziza taghna. Anzi, jidhirlu jiena li l' Iskof Palunko, bhala Cattolicu-Ruman, hu obligat li ibaxxi rasu ghall chelma tal Vicarju ta Gesu Cristu, il Papa; u li ma jargax ikankal quistjoni li tant nies ghorrief ma ghamlux hağ' ohra, meta kankluha, hliet biss hargu ta njuranti li ankas ma jafu seua il *Geografija* u li *Storja*.

Eccu issa, ghas-sodisfazzjon ta cullhadd, is-sentenza li ta il Papa Benedettu Erbatax:

«Sanctus Lucas Pauli Apostoli in insulam Melitam adventum describit. Nos hic Melitam intelligimus, quae inter Siciliam et Africam posita est; ubi Equites Hierosolymitani sedem jamdiu statuerunt: non illam Melitam, quae sita est at Mare Adriaticum prope Dalmatiam, ut Monachus Ignatius Georgius erudite contendit.» (*)

U fuk hecc bhala insara ilcoll obligati li inbaxxu rasna. GIUSEPPE MICALLEF GOGGI.

TUSSIJET FUK IS-SAHHA

IT-TRABI

Jena già ghamilt ctieb bil Malti, *It-trobbija tat-Tfal*, illi nixtiek li jakrauh l'ommijet biex jagharfu chif irabbu l'uliedhom; imma, forsi, ma krahx cullhadd: u ghalhecc sejjer inghidilcom fi ftit cliem chif izzommu l'uliedcom f'sahhithom. Nisthajjel min ighidli: U dan ma nafuhx? Ghaliex sejjer titef iz-zmien f'dan? Inuegibcom: Illi mhux cull-ma nafu, ghalavolja ghall gid taghna, ahna naghmluh.

Jidhirlu li naghmel ftit tal gid bil ghajdud tieghi billi infaccar x'ghandhom jaghmlu l'ommijet li krau il ctieb tieghi, u nghallem lil dauc illi ma krauhx.

U tahsbux illi din hi hağa taç-cajt,

(*) «San Luka halla mictuba il uasla tal Appostlu Paulu fil gzira *Melita*. Ahna nifhmu li hi dic *Melita* li kieghda bejn Skallija u l'Africa, fejn il Cavalieri Gerosolmitani ilhom li marru ighammru; mhux dic il *Melita* li tinsab fil Bahar Adriaticu, ma genb Dalmazja, chif il Patri Nazju Giorgi bil gherf tieghu ried ighid.»

ghaliex is-sahha hi l'isbah hağa li ghandu il bniedem fid-dinja; bhalma ihennic tifel sbejjah u b'sahhtu, hecc iniectec ihor marradi jeu mitlug.

L'euuel hağa li tinhtieg hi bir-ragjun illi l'omm u il missier icunu f'sahhithom: sigra marida ma taghmilx frott tajjed. Jecc mit-tuelid it-tfal icunu morda, ftit jeu xejn hemm x'taghemel biex tcabbarhom b'sahhithom! Jeu imutu trabi jeu jibkgħu marradin għall ghomorhom. Ghaldakstant, ma ghandhomx jizzeugu dauc li igibu xi marda fir-razza, biex ma jatuhix lill'uliedhom. Jinhtieg ucoll illi l'omm timxi bir-rekka collha meta tcun sejjra icollha it-tfal. Meta titueled it-tarbija, ghandu isirilha dac collu li jinhtieg mil kabla, u fuk dan ma hemmx bzonn inghid izjed. U meta collox jispièca b'uec il gid, it-tarbija sbejjha u f'sahhitha ghandha titkieghed f'sodditha u mhux mal omm, bhalma jaghmlu x'uhud; u ma ghandhiex tarda ghal ftit sieghat, sa chemm l'omm tistrieħ u jigi il halib.

Fuk ir-rdih jahtieg inghidilcom chelmejn seua. Bosta mill'ommijet ma jaghmlux dac li jixrak, mhux ghax iridu imma ghax ma isibux min jfthilhom ghajnejhom; tant jecc huma mimljin b'imhabba zejjda, jeu ghax bla kalb, jaghmlu deni lit-tarbija, minghajr ma jinduna.

It-trabi ghandhom jerdghu bir-redgha u bil hin u mhux cull meta jingħu jeu jibcu jtkabbdu ma sider ommhom; imma cull saghtejn bin-nhar u cull tliet sieghat bil-lejl. Dana jinhtieg sabiex il halib icun f'uaqtu u isir sustanzjus, u it-tarbija tcun lehket ghadditilha ir-redgha ta kabel.

L'omm, meta hi b'sahhitha, ghandha trad-da it-tarbija hi. Li scuzi li igibu certi ommijet biex jehilsu mis-siccatura tat-tarbija u tar-rdih, juru bièciar illi ma jisthokkilhomx l'isem ta omm; u icunu aghar mill'animali illi jieħdu hsieb uliedhom u ireddghuhom sa chemm jistghu ighixu minn-hom infushom. Mela it-tarbija ghandha tieħu halib ommha biss, sa chemm icollha sitt xhur. Imbagħad, uehed jista jibda ighinha b'xi hağ'ohra, bhal smid u tkiek, li jinxtrau minn ghand li Spizjar (Mellin's food, Alembury's food, Farina latte u hecc).

Meta it-tarbija icollha sena, ghandha tinfatam. M'hix imhabba tal omm li tibka tatiha sidirha. Din tcun taghmlilha deni cbar, ghax il halib ma jibkax tajjed uara sena, u imhabba fiz-zejza it-tarbija ma tiecolx hùejjeg ohra. B'daks hecc, f'loc ma tigi il kuddiem, tmur l'ura, tbatu izjed biex tohrog is-sniem u actarx timrad *bir-rachite*: marda illi fha il ghadam tas-sakajn, tas-sider u tad-dahar jitghaueg. Hafna trabi jibkgħu ix-xancati u imhattbin ghax ma icunux mit-mugħa chif imiss u ghadamhom ma jibbiesx fil uaqt; chif ucoll ghax iggaghluhom jiekfu u jimxu kabel ma il ghadam icun jiflaħ il pis tal gisem.

Imma mhux cull tarbija tista titrabba b'halib ommha u ghaldakstant jinhtieg icollha halib ta mara ohra. L'imreddgha ghandha tcun magħzula mit-tabib, ghandha tcun migjuba tajjed mil familja u mitmugħa: imma mhux iz-zejjed: il ueisk ma jaghmilx gid, imma ghandha tibka tghix chif in hi imdorrija, u ma tixrobx inbid zejjed, u spirti xejn. Ghandha tinzamm cuntenta u hienja, ghaliex il halib jithassar bit-tmasħin, bil ghali u bil glied. Ghandu icollha il hrug taħha, ghax l'aria tajjba tati is-sahha u taghmel halib tajjed.

Haun jakbez min ighidli: Imma mhux cull-hadd jista igib imreddgha. Dan nafu tajjed: u ghal-hecc ingheidilcom chif tista titrabba it-tarbija minghajr il halib tal

omm jeu mara ohra, imma b'dac tal animalali.

Fost daun, il bakra, il mgħoza u il hmara huma dauc li jatu halib tajjed. Tal bakra hu grass ueisk u ma fih biz-zejjed zoccor, tal mgħoza actar jakbel għat-trabi u tal hmara, billi scars u ghali, ghandu jint-ghata meta hemm bzonn biss, jigifieri fil mard, meta it-tarbija ma'zzommx halib iehor jeu icollha il fetħa.

L. MANCHE.

(*Jissocia.*)

Fit-triek tal hajja

Dinja, xi tcun katt inti?!

Holma ta mhabba, piaciri karrieka,
Li bhal duħhan ighibu
Fil hemm u id-dieka.

Mhabba, xi tcun katt inti?!

Holma ta hena, ghaxka u hleueiet cbar,
Li bhal ziffa jittajjru
F'bichi u imrar.

U int, Kalb, xi tcun katt? Ghidli!

Nichet u hena geua fic tigbidhom,
Għax id-dinja u l'imhabba
Ma tafx tifriddhom.

SALVU AGIUS.

Dmir in-nisrani

SUNETT.

Habrec hobb lill Gesu li miet ghalina chem jista icun, bla tehda katt, cull hin, ghax Hua id-daul tad-dinja, Hu biss jurina it-triek biex katt ma'mmorru mitlufin.

L'Etern Missier mudell ried Lilu itina sabiex nobduh—u biex nghixu hienjin għallimnha incunu ilcoll ta kalb hanina u'nhobbu u ngħadru *dejjem* lil xulxin.

Ma ifimħu se—lil bniedem, ghid, x'jisueilu li dinja shiha jicseb taht idejħ u jitlef ruħu!?!...msejchen chemm jibdielu!

Isma lil Gesu stess jitchellem, hija: ma jista hadd imur fil gloria Hdejħ jecc mhux biss hliet bi sforz ta tant tbatija!

R. M. B.

Ma duar il Gzira

—Fil Cnejjes tal Belt collha, uaqt il priedchi tal *Imkaddsa Esercizzi*, ma tul ir-Randan, issir gemgha ghax-*Xirca ta San Vicenz di Paula*. Li haun fakar cbar u li din ix-*Xirca* m'hix tlahhak izjed mal bzonnijet l'actar chiefra tal guħ u tal għera, jafu cull-hadd: imma jahtieg incunu nafu ucoll li hadd bhax-*Xirca ta San Vicenz* ma jaf isib fejn huma il fokra misthija u minsijin minn cull hadd: il veri fokra nett, dauc li actarx jintemmu irkik-irkik bil guħ inchella johorgu jitolbu barra. Niftacru, mela, li dac is-sold—u għal min ma jistax, is-sitt habbiet tghodd ucoll—mixhut fil borza tax-*Xirca ta San Vicenz*, fil gemghat ta uaqt l'*Esercizzi* tar-Randan, jista' jimsah demgha lill proximu tagħna u jonsob għalina siggu fil Genna!

—Is-Sur Mast F.S. Pizzutu talabna inħabbru lil cull min ghandu ghax imur ifittxu li hu biddel id dar: minn *Strada Cristoforo*, fejn chien, mar *Strada Ponente*, numru 20 (l'appartamenti il godda, *St. Paul's Building*).

—Nizzu-hajr, b'kalbna collha, lir-Reverendu Patri Stefanu M. Cutajar, Pirjol tal Agustiniani tal Belt, li għoġbu jibghatilna il gemgha tal *Indulgenzi mogħtijin liè-Centu-*

rati u lil cull nisrani li jinwista xi Cnisja tal Ordni ta Santu Ustin. Ctieb çehejchen u ta ghozza cbira, li uiehed jista jirriccattaħ mis-Sagristija ta Santu Ustin, haun il Belt.

—Ahbar tajjba! Il Cumitat tal Appostulat tat-Talb chira digà għač-Circlu tax-Xirca Cattolica uahda mill'acbar djar li haun geuħa il-Belt—il Palazz Caraffa, cantuniera ta Strada Forni ma Strada Cristoforo, fejn dari chien il Cullegg tas-Sur Savona; u il ftiehim sar daun il granet. Dac il Palazz, li, barra mil Bereg, ma haunx il Belt iehor daksu u b'dac il cobor ta sħali, icun, mela, bil ghajnuna t'Alla, il Caħin tal Poplu! U, bħalma għednielcom darb'ohra, mhux ghax-Xirca Cattolica biss, imma għall Caxxa tat-tifdħl, għall Ccejjen bir-roħs għall fkar, għall li Schejfel ta bil-lejl, għall Cunferenzi tal Hdud, għač-Cenematografu unest, għat-Teatrani bil Malti u gid iehor bħal dan, għar-ruħ u għall gisem. Il Palazz Caraffa, billi chien ilu hafna snin battal, digà kieghed jinzebaħ u jitbajjad.

—Ahbar ohra sabiha! Actarx smajtu, mita chien haun Malta il Cardinal Bourne, fit granet kabel ir-Re, lihu chien tchellem biex is-sena li gejja jeħ xi sena ohra isir haun il Cungress Eucaristicu. U, forsi, smajtu ucoll li il gazetti protestanti ta Londra ha-duħa bi cbira dic l'ahbar u ma rieduhiex isehħ. Mela, għandna ngħidulcom li, jecč Alla irid, il Cungress Eucaristicu isir Malta is-sena li gejja, fix-xhur tar-rebbiegha: il Cbarat tal Cungress, bis-sensja tal Papa, digà katghuha hecc; u ma iddumux ma tisimghu li tuakkaf Cumitat cbir bl'ahji Maltin, Sacerdoti u Seculari, biex ihejji cull-ma jinħtieg. Din haħa cbira uisk għalina, ghax il Cungress Eucaristicu s'issa dejjem sar fl'acbar bliet tad-dinja: Milanu, Madrid, Londra, Vienna: u icun mhux biss ta onur lill Għira maħbuba tagħna, mhux biss ta ghaxka li ħadd ma jista ifisser bil festi tieghu, imma ta cummerč mill'akħa, ghax jigu għaliħ, bħalma dejjem marru, eluf ta Cbarat minn cull-imchien. Icuun haun mill'inkas hames Cardinali u min jaf chemm Inskfjet! Anzi, min jista' jaf kalilna li, fost il Cardinali, icun

[Dun Paħl]

[Proprietà letteraria]

Omm tasseu u Omm taparsi

(Mit Talian ta F. Martinengo P. d. M.)

Ix-xiha chellha tisma' minnhom, rathom hecc ma idatuarhom hadd u mbellhin biex itemmu il ħsieb li giehom f'raħom. Garret mela il hatab; għamluħ borġ f'nofs il bitha, firxu fuku il cotba, u kabdu iehbbsuh. U billi il gild tal cotba b'xejn ma sata' jehu in-nhar u mela' cullimchien bl'intiena u id-daħna, kħl mit-tieba zejda tieghu actar minn uiehed:—Tara x'intiena! hemm tasseu ix-xitan geuħa fihom dauc il cotba!

—Dac il velenu li mimlijin biħ, li ke'd inittinna hecc;—kħl iehor.

—U morru, x'velenu ta rascom? dic il gilda li micsijin biħa; ma taraux?—zied kħl iehor, jidħak bil bluħa tagħhom: imma ftit taħ uiden għal cliemu.

F'da' l'uakt ma uakfux jatu in-nhar, sachemm, chebbes minn haun u chebbes minn hemm, onfoħ u gib min jonfoħ, saffahħar il hatab kabad, u huggieħa nhar, li chienet tghaxxkec tlebleb mghar-riħ, għattiet il hatab u' l cotba, li ma chienux jidhru actar. Dac in-nhar kajjem fihom ilcoll ferħ li ma ngħidx, u kabdu ighajtu chemm chellhom ħila:—Viva il huggieħa! Viva, viva!

—Jakbel uiehed jishon ftit, daks chemm

haun is-Segretarju tal Papa, li jigi bħala Delegat tieghu (jigifieri jidher Għaliħ!) U id-Duca ta Norfolk, u il Milordi Cattolici l'ohra, u bosta Prinčipiet ta cull Nazzjon ma jonksux sgur!—Darb'ohra, infissrulcom ahjar x'in hu il Cungress Eucaristicu.

—Nhar is-sibt li għadda, fil ħdax ta fil-ghodu, il Gvernatur iccunsinja Medalja lit-Tobba maltin li chienu marru ideuħ il cor-ruti bit-terremot ta Messina: din il Medalja bghathielhom b'tifchira ir-Re tal Italja.

—Il Canonicu Dun Carm Bugelli siefer għall Gorfu, fejn chien dħm ħmien Cappillan tal Maltin, biex jipriedcalhom l'Esercizzi 'Mħaddsa.

—Is-sena, il gemgha tal Carnival għat-ftal ta Fra Diegu u ta Cini ma laħketx ħlief £11. 13. 6., mentri gič li kabzet l'erbgħin lira. Għaliex? Ghax ma chienx hemm thab-ric biz-zejjed jeħ ghax in-nies ma taux?...

—Jingħad li tletin bidu, bin-nisa u itfal taħhom (b'collox, ilaħħku il 180 ruħ), sejjrin jitolku għal San Paħl, fil Brazil, flimchien mal Perit Borġ Falzun, imsiefrin għal hemm mis-Sur Vadalà u irriccmandati f'dejn is-Sur Levy, li ilu f'dauc l'inħaħi, biex, jecč huma icollhom ix-xoghħol u isibu ruhħom tajjeb, jergħghu jinbagħtu ohrajn.

—Il Holkien tas-Sur Ġann Vassall u Tunes tal Procuratur Legali G. Zammit jissoctau fil ħarġa li gejja.

—Nizzu-hajr lin-Nutar Carlu Micallef De Caro, uiehed mil chittieba tal Habib u mil eghzeħ ħbieb tagħna, li għoġbu jibghatilna il ctieb ħdid: CORA u stejjer ohra mictuba minn C. M. D.—jigifieri minnu. Il ctieb, għad li ma fiħx ghajr 82 faččata, igħakkad flimchien tmin stejjer, il uahda actar helħa mil ohra. Ma dan collu, il karrejja tal Habib jafu chif jicteb bil Malti in-Nutar Micallef De Caro. Nifirħulu: u uisk actar nifirħu lil min ihobb jakra bil 'lsien tagħna, ghax, illum, b'daun ir-rumanzi velenusi li haun jigru mas-sakaj, kari bħal dan igib mieghu il barca. Il ctieb maħdum sabih u tajjeb, chif jixrak lill li Stamperija tal Malta.

hi chesħa!—kħl uiehed uakt li resħk lejn in-nhar b'idejħ mitfugħa għal fuku; imma uiehed iehor fil ħin raġa' l'ura u kħl:—B'da' n-nhar mishuħ jien, ma iddeħbnix, u nishon!

—Ahjar b'da' n-nhar milli b'dac tal infern—tenna l'eħuħel uiehed.

—Seuħa għidt: ejjeħ nishnu (uegħbu oh-rain); viva il huggieħa! viva is sur Cappillan!—Viva, viva!—tenneħ ilcoll, ghajta uahda; u kabdu iduru mghal huggieħa jakbzu u jogħleu. Il Cappillan inkata' jisma dac l'ghageb collu, u mħr b'girja jixref minn tieka çehejčna, li chienet seuseu tati għal ġol bitha, u chif ra' id-daħna u' n-nhar u l'ghors tan-nies magħ dħar il huggieħa baka' bħal mbellħ, imma malajr gič fiħa x'chien ta dac l'ghageb collu:—Mbierchin ta nies!—kħl bejnu u bejn ruħu icaklak rasu; mbagħad kaħħa leħnu u ghajjat:—Hu! uliedi, hemm x'inthom tagħmlu? Tridu tkabbduli id-dar?—Chif semghu dac il leħen uakfu, hemdu, u refghu uieħom il fuk.... Sur Cappillan.... gejna... Ara xi ġmiel ta huggieħa!.... Nara kieghed, nara izzejjed!.... Isaħ, spiečau minn da' l'ghajjat; ejjeħ fuk... U chif semghuħ igħid hecc taru ilcoll minn magħ dħar il huggieħa għat-taraġ biex jitolghu hdejh.

—U da' x'tacom? (kħl il Cappillan lil dauc li dahlu hdejh l'eħuħel) tigu tagħmlu dan l'ghageb collu ġo dari?

Għall-fejn jisħa il Krar.

Is-Sindcu ta Carcassona ircieva, daun il granet, minn għand Kassis li kieghed Parigi cheque ta tliet elef franc (120 lira inglizi), b'din l'ittra:—«Daun il fus jibghathomloc uiehed fil Krar u imissu lill li Sptar tal belt tiegħec. Xejn izjed ma nista' ngħidlec».

U, imbghad, il Protestanti igħidu li il Krar ma jisħa għal xejn!

C. M. D.

Salvu Testa miet il Hamrun, fit-22 ta dan ix-xahar, ħara li gič ivvjaticat darbtejn u chellu il faragħ l'ieħor collu tal Cnisja Imkaddsa. Itolbu lill Kalb ħanina ta Gesu li ruħu icollħa il mistrieħ ta-dejjem.

E. A.

MOGHDIJA TAŻ-ŻMIEN.

XARADA

L'eħuħel katt, katt m'hu tat-tieni;

u tat-tieni m'hux le l'ieħor.

Tistagħgħibx, ma ngħidx cliem-b'ieħor:

bl'ahħar taira sar il ħai!

collu 'l caccia imur bla porvli,

bla xcubetta u mhux bla rai!

R. M. B.

Ix-Xarada tal ahħar ħarġa chienet:

Eva n-g-e-liu—Evangelju.

Fissruħa tajjeb daun l'Imsieħbin: mil Belt, il Prof. N. Tagliaferro, l'Avucac Enricu Frendu Montanaru u is-Sinjuri Paulinu Zammit, Saver Sammut u G. Sciberras—mill'Isla, is-Sur Carmelu Darmanin—minn Bormla, is-Sur Assuħeru Grima— is-Sur Mast A. M. Kissaur, impieġat l'Inghieret—mil Mosta, is-Sur A. Mercieca—u minn Għaħdex (il-Kħla), is-Sur G. Gamilleri.

Fost ħafna tifsir ħazin, geħna tnejn ohra tajjba, uahda minn Bormla u ohra minn ħaħ-ħabbar: izda la dauc li bagħtuħom m'ħumieħ imsieħbin, ma nistghux ingibuhom. Jecč iridu jigru mal ohrajn għall premju, jafu chif għandħom jagħmlu: l'Amministratur tagħna jokghod il-Belt, Strada Cristoforo, numru 174; u is-Sur G. Muscat ta taħt il Monti (Strada Mercanti, numru 48) jilkahom ucoll.

—Chif? ma taħx, sur Cappillan? tajna in-nhar lil cotba tal protestant.

—Int ma għedtilniex li dauc cotba mis-ħuħa, ipprojbti mil Cnisja?

—Iva; għečtilcom dan, imma zidtilcom ħaġ'ohra. X'chien hemm bzonn taħarkuħom? Chien icun bizzejjed li tajtuħom lili....

—Imma, sur Cappillan, aħna ħsiebna li sejjrin nagħmlu ħaġa kaddisa.

—Jien ma għidtx li għamiltu dnub mej-jet. Ucoll fl'eħuħel ħmienijet tal Cnisja dauc li chienu isiru nsara chienu jehdu f'riġlejn l'Appostli il cotba ħzieħa; u fil belt ta Efesu, chif igħidulna l'Atti Apostolici, darba uahda, f'nofs il piazza, ħarku actar minn b'erbatax il el' ukija cotba ħzieħa.

—Dac li għamilna aħna ucoll.

—Biss hemm dan, li l'eħuħen in-sara ma chienux jagħmluħ minn rajħhom, u intom... Eh, Bertu, Bertu! Int, li xeħuħthomli!...

—Dan chif tafu, sur Cappillan? Smajtna collox mit-tieka, eh?

—Le, ma smajt xejn: imma... nafec lilec.... u.... bizzejjed; issa, x'inthom tagħmlu hemm biluieħka? okogħdu, striehu ftit. U intom ghax bkajtu hemm fuk il bieħ? idħlu intom ucoll—U ħara li keghedhom bilkeghda, mil ahjar li sata', u kagħad hu ucoll fuk siggu tal brazzi, kabad igħidilhom hecc: Milbkija dan ħua ta faragħ lil kalbi, uliedi....

(4)

(Jissocta)